

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “ES bioloģiskās daudzveidības politika”**(pašiniciatīvas atzinums)**

(2016/C 487/03)

Ziņotājs: **Lutz RIBBE**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	5.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	156/31/22
(par/pre/atturas)	

1. EESK secinājumu un ieteikumu kopsavilkums

1.1. ES bioloģiskās daudzveidības politika ir klasisks piemērs neizpildītu solījumu politikai Eiropas un valstu līmenī, kaut gan šī politika ir pilnīgi pareizi apzinājusi esošās problēmas un izveidojusi nepieciešamos instrumentus.

1.2. EESK vērš uzmanību uz Komisijas apsvērumiem par bioloģiskās daudzveidības aizsardzības nozīmi, kas ir salīdzināma ar klimata aizsardzības nozīmi. Runa ir ne tikai par dzīvnieku un augu sugu saglabāšanu, bet gan par cilvēces pastāvēšanas pamatnosacījumu nodrošināšanu.

1.3. EESK aicina konsekventi un nekavējoties īstenot Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu. EESK uzskata, ka arī Ūdens pamatdirektīvas konsekventa un tūlītēja īstenošana palīdzētu ievērojami uzlabot bioloģiskās daudzveidības aizsardzību.

1.4. Dalībvalstīm beidzot ir jānosaka konkrētas finansiālās vajadzības, kas izriet no Eiropas tiesību aktu īstenošanas, un Komisijai jāgādā par nepieciešamo finanšu līdzekļu piešķiršanu. *Natura 2000* finansēšana no Kopienas fondiem, it īpaši no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), daudzējādā ziņā ir uzskatāma par neizdevušos, tāpēc EESK aicina izveidot atsevišķu budžeta pozīciju, kas paredzēta *Natura 2000* tīkla finansēšanai.

1.5. EESK aicina nodrošināt saskaņotību starp visām politikas jomām, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šajā sakarā EESK sagaida, ka ekoloģiski nozīmīgo platību starpposma novērtējums un iespējams KLP starpposma novērtējums tiks izmantots, lai KLP turpmāk mērķtiecīgāk veicinātu bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu. EESK uzskata: lai to panāktu, pašreiz ir nepieciešamas izmaiņas ekoloģiski nozīmīgo platību apmērā un kvalitātē.

1.6. Īpaši atzinīgi ir vērtējama zaļās infrastruktūras stiprināšana. Šajā sakarā EESK aicina Komisiju un dalībvalstis izstrādāt un īstenot saskaņotu zaļās infrastruktūras stratēģiju. Turklāt Eiropas Savienībai vajadzētu par ieguldījumu prioritāti noteikt Eiropas zaļās infrastruktūras tīklu (TEN-G). Arī šim mērķim steidzami ir jāpiešķir līdzekļi.

1.7. Komisijas dienesti, Vides padome, Eiropas Parlaments, RK un EESK ir bieži konstatējuši un kritizējuši ES politikas nesaskaņotību, taču pēdējos gados tajā nekas būtiski nav mainījies. Taču, ja pašu izvirzītie ES priekšlikumi bioloģiskās daudzveidības problēmu risināšanai netiek uztverti nopietni un īstenoti, nav pārsteidzoši, ka a) netiek panākti vēlami rezultāti un b) pieaug iesaistīto personu un sabiedrības vilšanās.

1.8. Tādēļ ES dažādās bioloģiskās daudzveidības stratēģijas un bioloģiskās daudzveidības programmas, kas izstrādātas 1998., 2001., 2006. un 2010. gadā un kurās tika precīzi aprakstītas problēmas un noteikti pareizie instrumenti, šobrīd lielā mērā ir uzskatāmas par nelietderīgām, jo tās nespēja panākt politisko solījumu izpildi un apturēt sabiedrības izraisīto bioloģiskās daudzveidības zudumu.

1.9. Tāpat kā daudzos iepriekšējos atzinumos par ES bioloģiskās daudzveidības politiku, EESK vēlreiz norāda, ka trūkst politiskās gribas, nevis juridiskā pamata. Nav jāgroza pašlaik spēkā esošais juridiskais pamats.

2. Vispārīga informācija: ES bioloģiskās daudzveidības politikas hronoloģija un EESK rīcība

2.1. Pēc tam, kad 1998. gadā pieņemtajā Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā⁽¹⁾ tika konstatēts, ka Eiropas Savienības bagātīgā bioloģiskā daudzveidība cilvēka darbības rezultātā pēdējo gadsimtu laikā ir pakāpeniski samazinājusies un ka pēdējo gadu desmitu laikā šī ietekme ir dramatiski pieaugusi, Eiropadome 2001. gadā pieņēma ilgtspējīgas attīstības stratēģiju (Gēteborgas stratēģiju), kurā formulēti skaidri bioloģiskās daudzveidības mērķi, proti, līdz 2010. gadam ierobežot bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un nodrošināt biotopu un dabisko ekosistēmu atjaunošanu.

2.2. Lai īstenotu šo mērķi, 2001. gadā tika pieņemts bioloģiskās daudzveidības rīcības plāns⁽²⁾ un 2006. gada maijā – vēl viens bioloģiskās daudzveidības rīcības plāns⁽³⁾, taču saturiski tas gandrīz neatšķiras no pirmā.

2.3. 2010. gada martā ES valstu un valdību vadītājiem nācās atzīt, ka viņi nespēs izpildīt 2001. gadā dotos solījumus, lai gan bija izstrādāti dažādi rīcības plāni, kurus EESK atzina par pareiziem un mērķtiecīgiem.

2.4. Pēc tam, pamatojoties uz Komisijas paziņojumu “ES redzējuma un mērķu iespējamības bioloģiskās daudzveidības jomā laikposmam pēc 2010. gada”⁽⁴⁾, tika pieņemta jauna ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam⁽⁵⁾, kurā galvenokārt tomēr atkārtojās tikai iepriekšējo rīcības plānu prasības un instrumenti un sākotnēji noteiktais 2010. gada termiņš tika pārcelts uz 2020. gadu.

2.5. Tajā tika optimistiski paziņots: “ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam (..) [nostāda] ES uz pareizā ceļa, lai tā varētu sasniegt gan pašas izvirzītos mērķus, gan starptautiskās saistības bioloģiskās daudzveidības jomā.”

2.6. EESK sniedza komentārus un kritiskas piezīmes arī par šo stratēģiju⁽⁶⁾, tostarp pauda dziļas bažas par to, ka “politiķiem līdz šim pietrūcis spēka vai gribas īstenot pasākumus, kuru lietderība atzīta jau sen, un tas noticis, neraugoties uz paziņojumā minēto norādi, ka izlēmīga bioloģiskās daudzveidības politika sniedz vienādu labumu gan sabiedrībai, gan ekonomikai. Pat nozīmīgākās ES dabas aizsardzības direktīvas, kas stājās spēkā pirms 19 vai pat 32 gadiem, dalībvalstīs nav pilnībā īstenotas”.

2.7. EESK toreiz norādīja, ka tai “nav skaidrs, kā var pārvarēt līdz šim vērojamo politiskās gribas trūkumu. Publicētā bioloģiskās daudzveidības stratēģija neliecina, ka šajā ziņā patiešām būtu notikusi virzība uz priekšu. Ministru padomē līdz šim notikušās debātes par minēto paziņojumu liecina, ka vēl aizvien ir tāls ceļš ejams, iekams bioloģiskās daudzveidības politiku integrēs citās politikas jomās”.

2.8. Jau tai laikā komiteja uzskatīja, ka ir ļoti svarīgi izveidot ciešu saikni starp bioloģiskās daudzveidības stratēģiju un toreizējiem politiskiem reformu procesiem dažādās jomās (piemēram, zivsaimniecības, lauksaimniecības, transporta, enerģētikas un kohēzijas politikas jomā). Komiteja norādīja, ka šajā ziņā vēl ir daudz nepilnību, un secināja, ka “Komisijai būtu vairāk uzmanības jāvelta pašas izstrādātajai bioloģiskās daudzveidības stratēģijai”.

⁽¹⁾ COM(1998) 42 final.

⁽²⁾ COM(2001) 162 final.

⁽³⁾ COM(2006) 216 final.

⁽⁴⁾ COM(2010) 4 final.

⁽⁵⁾ COM(2011) 244 final.

⁽⁶⁾ OV C 24, 28.1.2012., 111. lpp.

2.9. Tikai četrus gadus vēlāk no jaunajā ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā formulētās prasības atrast pareizo virzienu un beidzot apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos ir maz palicis pāri. Tas kļūst skaidrs no starpposma pārskata par bioloģiskās daudzveidības stratēģiju⁽⁷⁾.

3. Starpposma pārskats par pašreizējo bioloģiskās daudzveidības stratēģiju

3.1. Stratēģijā kopumā ir ietverti seši skaidri definēti uzdevumi un 20 pasākumi. Starpposma pārskatā ir norādīts:

3.1.1. attiecībā uz 1. uzdevumu ("apturēt ES dabas aizsardzības tiesību aktu aptverto sugu un biotopu stāvokļa pasliktināšanos un panākt to stāvokļa ievērojamu un izmērāmu uzlabošanu (..)") ir panākts neliels progress, taču tas ir pārāk lēns, lai sasniegtu mērķi. Pirmām kārtām trūkst progressa šādās jomās: jāpabeidz *Natura 2000* tīkls attiecībā uz jūras teritorijām, jānodrošina *Natura 2000* teritoriju efektīva apsaimniekošana, un jānodrošina finanšu līdzekļi, kas nepieciešami *Natura 2000* tīkla atbalstam. Pat ja "lielākā daļa" *Natura 2000* sauszemes tīkla ir pabeigta, 2012. gadā tikai 58 % *Natura 2000* teritoriju bija gatavi pārvaldības plāni vai arī šādi plāni tika izstrādāti;

3.1.2. attiecībā uz 2. uzdevumu ("līdz 2020. gadam nodrošināt ekosistēmu un to pakalpojumu uzturēšanu un uzlabošanu, veidojot zaļo infrastruktūru un atjaunojot vismaz 15 % degradēto ekosistēmu") īstenotie pasākumi vēl nav apturējuši "ekosistēmu un pakalpojumu degradācijas tendenci";

3.1.3. attiecībā uz 3. uzdevumu ("palielināt lauksaimniecības un mežsaimniecības devumu bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā un vairošanā") nav panākti ievērojami uzlabojumi, un "tas, ka joprojām pasliktinās ar lauksaimniecību saistīto ES nozīmes sugu un biotopu stāvoklis, liecina par nepieciešamību pielikt lielākas pūles, lai saglabātu un vairotu bioloģisko daudzveidību šajās platībās. Kopējai lauksaimniecības politikai (KLP) mijiedarbībā ar attiecīgu vides politiku šajā procesā ir liela nozīme". Lai arī pašlaik pastāv vairāki instrumenti, dalībvalstīm tie jāizmanto "pietiekamā mērogā". Tikai tad, ja tie tiktu izmantoti "plašāk", ES varētu šo uzdevumu īstenot līdz 2020. gadam. Kopumā ir jāvelta daudz lielākas pūles;

3.1.4. attiecībā uz 4. uzdevumu (nodrošināt zvejas resursu ilgtspējīgu izmantošanu) ir panākts "ievērojams progress ilgtspējīgas zivsaimniecības politiskā satvara veidošanā", "tomēr politika nav īstenota vienādi visā ES, un joprojām jāatrisina būtiskas problēmas, lai nodrošinātu, ka mērķi tiek sasniegti atbilstoši grafikam. 2013. gadā ilgtspējīgi tika zvejoti tikai nedaudz vairāk par 50 % no krājumiem, kuriem tika novērtēts MSY". Stāvoklis turpina pasliktināties visās (!) Eiropas jūrās;

3.1.5. attiecībā uz 5. uzdevumu (apkarot invazīvās svešzemju sugas) – šis ir vienīgais uzdevums, kurā ES virzība notiek saskaņā ar plānu, un ir sagaidāms, ka 2020. gada mērķis var tikt sasniegts;

3.1.6. attiecībā uz 6. uzdevumu (ieguldījums pasaules bioloģiskās daudzveidības zuduma apturēšanā) "nav gūti pietiekami panākumi ES patēriņa ieradumu ietekmes uz pasaules bioloģisko daudzveidību samazināšanā" un "ar pašreizējiem centieniem var nepietikt, lai līdz noteiktajiem termiņiem sasniegtu Aici mērķus bioloģiskās daudzveidības jomā".

3.2. Šis atskurbinošais starpposma pārskats tika iesniegts laikā, kad Eiropas Komisija apsvēra iespēju būtiski pārskatīt svarīgākās ES direktīvas par dabas aizsardzību, proti, 1979. gada Putnu direktīvu un 1992. gada Direktīvu par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Dzīvotņu direktīvu).

3.3. Ekspertu grupas ziņojumi⁽⁸⁾ par Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas atbilstību apstiprina EESK viedokli, ko tā atkārtο jau gadiem: juridiskais pamats ir pietiekams, un to nevar vainot tajā, ka nav sasniegti bioloģiskās daudzveidības aizsardzības mērķi. Galvenie trūkumi ir pasākumu neīstenošana, dabas aizsardzībai paredzētā budžeta trūkums un ES politikas nesaskaņotība.

⁽⁷⁾ COM(2015) 478 final.

⁽⁸⁾ Milieu, IEEP un ICF, *Evaluation Study to support the Fitness Check of the Birds and Habitats Directives*, 2016. gada marts.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK atkārtoti uzsver savu viedokli, ka “bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ir joma, kurā netrūkst likumu, direktīvu, programmu, paraugprojektu, politisku deklarāciju vai norādījumu, taču trūkst īstenotu pasākumu un saskaņotas rīcības visos politikas īstenošanas līmeņos”. Komiteja uzskata, ka šo viedokli apstiprina ne tikai novērtējuma pētījums, bet arī Padomes 2015. gada 16. decembra secinājumi⁽⁹⁾, kas īpaši neatšķiras no Vides padomes 2011. gada secinājumiem. Kamēr direktīvas netiek pilnīgi īstenotas, netiek nodrošināts vai izmantots pietiekami daudz finansiālo līdzekļu un citas ES politikas jomas netiek saskaņotas ar bioloģiskās daudzveidības apsvērumiem, vēlamos rezultātus sasniegt nav iespējams.

4.2. Jauni stratēģijas vai rīcības dokumenti un/vai juridiskā pamata pārskatīšana neko nemaina un tikai imitē lielāku politisko aktivitāti, kas patiesībā ir nelietderīga un nerisina faktiskās neīstenošanas problēmas.

4.3. Lai sekmīgi nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ir vajadzīgas vairākas pieejas.

4.4. *Natura 2000 tīkla izveide*

4.4.1. Lai nodrošinātu “tradicionālo” dabas aizsardzību, proti, retu dzīvnieku un augu sugu un unikālu biotopu (piemēram, purvu, sauso zālāju, atlikušo dabisko mežaudžu) aizsardzību, *Natura 2000* tīklam ir visnotaļ izšķiroša nozīme. Tā pamatā galvenokārt ir 1992. gadā pieņemtā Dzīvotņu direktīva un teritorijas putnu aizsardzībai, kas noteiktas 1979. gadā pieņemtajā Putnu direktīvā.

4.4.2. Pieņemot Dzīvotņu direktīvu, gan dalībvalstis, gan Komisija ir devušas divus solījumus:

— trīs gadu laikā pabeigt *Natura 2000* tīkla⁽¹⁰⁾ izveidi,

— šajā nolūkā nodrošināt finansējumu, lai šis slogs nepārietu uz zemes īpašniekiem vai lietotājiem.

4.4.3. Tātad tīkla izveide bija jāpabeidz pirms 20 gadiem (!) – 1995. gadā. Šobrīd lielākā daļa teritoriju jau ir noteikta, un par *Natura 2000* teritorijām ir noteikti 18 % ES valstu sauszemes platību, taču ar noteikšanu vien nepietiek. Daudzas teritorijas pašlaik netiek juridiski aizsargātas, un tikai nedaudz vairāk kā pusei šo teritoriju ir apsaimniekošanas vai pārvaldības plāni. Kamēr iedzīvotājiem un iestādēm – bet jo īpaši zemes īpašniekiem un lietotājiem – nebūs skaidrs, kas ir atļauts vai aizliegts, nevar nodrošināt sekmīgu dabas aizsardzību un kompensācijas par iespējamiem lietošanas ierobežojumiem.

4.4.4. Zīmīgi ir tas, ka Vides padome 2011. gada 19. decembrī mudināja dalībvalstis – un līdz ar to pati sevi – “laikus pabeigt *Natura 2000* tīkla izveidi, izstrādāt un īstenot pārvaldības plānus vai citus tiem līdzvērtīgus instrumentus (.), tādējādi veidojot stingru stratēģiskas plānošanas pamatu, ņemot vērā turpmāko 2014.–2020. gada DFS īstenošanu”. 2011. gadā vēlreiz tika prasīts “laikus” īstenot pasākumus, kas bija jāīsteno pirms 20 gadiem, un tas nav izdarīts vēl šodien!

4.4.5. Tādēļ 2015. gada 16. decembrī Vides padome vēlreiz mudināja dalībvalstis – tātad arī pati sevi – pabeigt *Natura 2000* tīkla izveidi.

⁽⁹⁾ Eiropas Savienības Padome, dok. Nr. 15389/15.

⁽¹⁰⁾ Trīs gadu laikposms (tātad līdz 1995. gadam) attiecas uz dalībvalstu paziņošanu par attiecīgajām teritorijām. Dažos gadījumos šī paziņošana joprojām nav pilnībā noslēgusies.

4.5. Pasākumi ārpus aizsargājamām teritorijām

4.5.1. Komisija, Vides padome un arī Eiropas Parlaments⁽¹¹⁾ pamatoti uzsver, ka bioloģiskās daudzveidības politika attiecas ne tikai uz dzīvnieku un augu sugu un dzīvotņu aizsardzību, bet arī cilvēku iespējām veikt ražošanu un nodrošināt iztiku. Viens no daudzām piemēriem ir kukaiņu, piemēram, bišu vai taureņu, veiktā apputeksnēšana, kuras ekonomiskā vērtība – ne tikai lauksaimniecībā – ir neizmērojama. Tomēr Komisijai nācās konstatēt, ka “ekosistēmas (..) vairs nespēj sniegt tādas optimālas kvalitātes un kvantitātes pamatpakalpojumus kā kultūraugu apputeksnēšana, tīrs gaiss un ūdens”⁽¹²⁾.

4.5.2. Apputeksnētāju vai reducentu, kā arī daudzu citu sugu saglabāšanu (pakalpojumus) nevar nodrošināt, pievēršoties tikai aizsargājamo teritoriju noteikšanai. Tādēļ ES bioloģiskās daudzveidības politikā ir jāiekļauj arī plašākas prasības, kas attiecas ne tikai uz aizsargājamām teritorijām; šajā saistībā ir svarīgi nodrošināt saskaņotību ar zemes izmantošanas politiku.

4.5.3. Ir pilnīgi pareizi, ka gan Komisija, gan Padome ir atkārtoti uzsvērušas, piemēram, lauksaimniecības nozares nozīmi, pēdējo reizi – starpposma novērtējumā. Padome “ar bažām atzīmē, ka lauksaimniecība rada vienu no jutamākajiem spiedieniem uz zemes ekosistēmām un līdz 2012. gadam Dzīvotņu direktīvā iekļauto ar lauksaimniecību saistīto dzīvotņu un sugu stāvokli nav bijis izmērāma uzlabojuma, un izsaka nožēlu par to, ka lauksaimniecības zemju putnu un zālāju taureņu populācijās un apputeksnēšanas pakalpojumos ir ievērojams kritums, kas norāda uz joprojām pastāvošo spiedienu, ko izraisa konkrēti lauksaimniecības prakses veidi, piemēram, daži lauksaimniecības zemes izmantošanas pamešanas un intensifikācijas veidi”⁽¹³⁾.

4.6. ES politikas nesaskaņotība

4.6.1. ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam ir uzsvērts, ka tā ir stratēģijas “Eiropa 2020” neatņemama daļa⁽¹⁴⁾, taču stratēģijā “Eiropa 2020” ne reizi nav minēti jēdzieni “bioloģiskā daudzveidība”, “dzīvotnes”, “dabas aizsardzība” vai “sugu aizsardzība”, kā arī “ģenētisko resursu dažādības aizsardzība” vai “ekosistēma”! Tikai jēdziens “sugu daudzveidība” ir īsi minēts divas reizes un tikai pastarpināti saistībā ar resursu efektivitāti. Tādēļ EESK pilnīgi nav skaidrs, kā Komisija varēja nonākt līdz šādam apgalvojumam, ja tās faktiskā politika liecina tieši par pretējo.

4.6.2. Un tomēr, tā kā 2001. gadā pieņemtajai ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijai praktiski vairs nav tikpat kā nekādas politiskās nozīmes, stratēģija “Eiropa 2020” būtu šīs problēmas risināšanai tieši piemērots satvars. EESK ir pietiekami bieži norādījusi, ka ekonomikas un finanšu ministriem būtu jādomā par bioloģiskās daudzveidības zuduma ietekmi uz ekonomiku⁽¹⁵⁾. Taču tas vēl nav noticis.

4.6.3. Tā kā ES dabas aizsardzības direktīvu un bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķi atbilst arī starptautiski pieņemtajiem mērķiem (piemēram, Aiči mērķiem saskaņā ar ANO Konvenciju par bioloģisko daudzveidību vai ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM)), bioloģiskās daudzveidības politika ir steidzami jāintegrē IAM īstenošanas stratēģijā un attiecīgi arī ES jaunajā ilgtspējīgas attīstības stratēģijā.

4.6.4. Tomēr daudzi Komisijas dienesti un atsevišķas ES Ministru padomes joprojām uzskata bioloģiskās daudzveidības politiku drīzāk par konkurējošu politikas jomu, kas daļēji bloķē vai kavē ekonomisko attīstību un kam turklāt nepieciešami finanšu resursi.

4.6.5. Taču nav noliedzams, ka pastāv konflikti starp dažādām izmantošanas prasībām, un dažkārt iejaukšanos ekosistēmās var kavēt ar dabas aizsardzības direktīvām. Taču tieši tāds ir dabas aizsardzības uzdevums – valstij ir jānodrošina, ka pastāv līdzsvars starp saimniecisko izmantošanu un dabas resursu aizsardzību. Šajā ziņā dabas aizsardzība neatšķiras no citām politikas jomām, kur uz “brīvu tirgus spēku darbību” iedarbojas regulējoši pasākumi.

⁽¹¹⁾ Sk., piemēram, Eiropas Parlamenta 2016. gada 2. februāra Rezolūciju par ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas starpposma pārskatīšanu (2015/2137(INI)).

⁽¹²⁾ COM(2010) 548 final, 8.10.2010., 3. lpp.

⁽¹³⁾ Eiropas Savienības Padomes dokuments Nr. 15389/2015, 36. punkts.

⁽¹⁴⁾ COM(2011) 244 final, 2. lpp.

⁽¹⁵⁾ OV C 48, 15.2.2011., 150. lpp., 2.3. punkts.

4.6.6. Nav nekāds jaunums, ka klasiskā ekonomikas politika un vides politika faktiski nav saskaņotas. EESK jau 2006. gadā norādīja, ka tā "kritiski vērtē to, ka starp apņemšanos un realitāti pastāv ļoti lielas atšķirības" un ka publiskie "lēmumi, kas saistīti ar plānošanu, un to īstenotās atbalsta programmas bieži sekmē bioloģiskās daudzveidības tālāku samazināšanos" ⁽¹⁶⁾.

4.6.7. Šā mērķu konflikta galvenais iemesls ir pretrunas individuālu interešu īstenošanā, it īpaši starp ekonomiskām interesēm un sabiedrības interesēm. Līdzšinējos ES apgalvojumus var interpretēt tā, ka ES atbalsta uz sabiedrisko labumu vērstu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šādā gadījumā tai būtu konsekventi jādefinē skaidras pamatnostādnes tādu ekonomisko interešu ierobežošanai, kuras ir pretrunā bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, un jānodrošina to ievērošana.

4.7. Lauksaimniecības politika/lauksaimniecība

4.7.1. EESK jau ir vairākkārt pievērsusies attiecībām starp lauksaimniecību, kopējo lauksaimniecības politiku un bioloģisko daudzveidību un norādījusi, ka notiek pakāpeniska, bet apjomīga un nemitīga bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, lai arī lauksaimnieki lielākoties ievēro spēkā esošos tiesību aktus. Citiem vārdiem, tas notiek saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem, īstenojot t. s. labo lauksaimniecības praksi. Šo situāciju nevar mainīt, grozot tiesību aktus dabas aizsardzības jomā, bet tikai vienlaikus mainot zemes izmantošanas praksi un lauksaimniecības atbalsta politiku. EESK šajā sakarā norāda uz savu pašiniciatīvas atzinumu par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā" ⁽¹⁷⁾, kurā sīki raksturots, kādas izmaiņas komiteja uzskata par vajadzīgām.

4.7.2. Komisija ļoti labi apzinās lauksaimniecības nozīmi un norāda, ka "kopējā lauksaimniecības politika (KLP) ir politikas instruments, kam ir ļoti nozīmīga ietekme uz bioloģisko daudzveidību lauku apgabalos. (...) Viens no triecieniem bioloģiskajai daudzveidībai bija obligāto atmatas shēmu likvidācija" ⁽¹⁸⁾. Lauksaimniecības politika joprojām bieži vien ir pretrunā bioloģiskās daudzveidības politikai, pat ja dažas KLP daļas, jo īpaši 2. pīlāra agrovides programmas, iezīmē šo pretrunu risinājuma iespējas.

4.7.3. Atmatas shēmas astoņdesmito gadu vidū tika ieviestas nevis tāpēc, lai uzlabotu kultūrainavu ekoloģisko stabilitāti, bet gan lai samazinātu pārpalikumus. Ar 2013. gada KLP reformu tika no jauna mēģināts panākt, ka tiek mazāk intensīvi apsaimniekota daļa lauksaimniecības platību. KLP "zaļināšanas" ietvaros obligātas kļuva t. s. "ekoloģiski nozīmīgās platības". Tādēļ norisinājās asi strīdi par a) apmēru un b) to, ko nozīmē "ekoloģiskā prioritāte".

4.7.4. Tagad, piemēram, pākšaugu vai ienesīgo kultūru audzēšana ir noteikta kā "ekoloģiski nozīmīga". Lai arī dažādu iemeslu dēļ principā ir atzinīgi vērtējama tādu teritoriju paplašināšana, kurās var audzēt pākšaugus vai ienesīgās kultūras, šie pasākumi nedos būtisku ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā. Turklāt krasā pretrunā ar lauksaimniecības politikas ekoloģizāciju ir fakts, ka ekoloģiski nozīmīgajās platībās ir daļēji atļauta pesticīdu izmantošana: pesticīdi neveicina bioloģisko daudzveidību, bet gan to samazina.

4.7.5. Komisijai pēc iespējas drīzāk būtu jāveic pieņemto pasākumu ietekmes sākotnējais novērtējums, jo īpaši tāpēc, ka zaļināšana ir bijis viens no galvenajiem pamatojumiem, lai saglabātu lauksaimniecības maksājumus no ES budžeta.

4.7.6. Turklāt atbilstoši šiem pieņēmumiem ES horizontālajos politikas pasākumos, īpaši saistībā ar pētniecību, attīstību un inovāciju, būtu jāņem vērā un īpaša uzmanība jāpievērš arī tam, kāds var būt lauksaimniecībā izmantotas pētniecības, attīstības un inovācijas ieguldījums bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā Eiropas Savienībā.

⁽¹⁶⁾ OV C 195, 18.8.2006., 96. lpp.

⁽¹⁷⁾ OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp..

⁽¹⁸⁾ COM(2010) 548 final, 5. lpp.

4.8. **Zaļā infrastruktūra**

4.8.1. Dzīvotņu direktīvai ir viens kritisks tehnisks trūkums: 10. pantā patiešām ir uzsvērta ainavas iezīmju saistības nozīme, taču trūkst saistoša mehānisma, kas Eiropā ļautu izveidot vienotu biotopu tīklu sistēmu. Komisijas ziņojumā par zaļo infrastruktūru ir ieskicēts, kā šo trūkumu varētu kompensēt, veicot atbilstošus ieguldījumus gan plaša, gan neliela mēroga zaļās infrastruktūras aizsargāšanā un atjaunošanā. Tādēļ ir īpaši svarīgi pieņemt un īstenot saskaņotu zaļās infrastruktūras stratēģiju. Šajā stratēģijā jebkurā gadījumā kā galvenie elementi ir jāiekļauj metodiski pamatprincipi un Eiropas bioloģiskās daudzveidības tīkla (TEN-G) finansēšanas instruments. Tas attiecas gan uz plaša, gan neliela mēroga pasākumiem, piemēram, saistībā ar lauksaimniecības ainavām.

4.9. **Piezīmes par dalībvalstu un potenciālo kandidātvalstu politiku**

4.9.1. Daudzās dalībvalstīs un kandidātvalstīs joprojām tiek nopietni postīta daba. Ilustrācijai tikai divi piemēri.

4.9.2. Rumānijai iestājoties Eiropas Savienībā, tās dabiskā pirmatnējo mežu platība bija lielāka nekā 2 000 km². Gandrīz visas šīs platības ir noteiktas par *Natura 2000* teritorijām. Kopš tā laika Rumānijas veco mežu audzēs ir dokumentētas plašas kailcirtes, kuru rezultātā tiek neatgriezeniski zaudēts Eiropas dabas mantojums.

4.9.3. Balkānu – jo īpaši Rietumbalkānu valstu – upju ekosistēmas pašlaik ir vērtīgākās visā Eiropā. Aptuveni trešdaļai upju bijušajās Dienvidslāvijas valstīs un Albānijā ir dabiska dinamika, un tās joprojām var uzskatīt par dabiskām upēm. Tā kā dokumentētajos plānos ir paredzētas vairāk nekā 2 700 (!) hidroelektrostacijas, tostarp vismaz viena trešā daļa iepļānota aizsargājamās dabas teritorijās, visu upju dabiskā dinamika un bioloģiskā daudzveidība Balkānos ir būtiski apdraudēta. Šādu projektu finansēšanā tiek izmantoti publiskie līdzekļi. Gandrīz visās ES dalībvalstīs jau ir ievērojami ietekmēta gandrīz visu upju bioloģiskā daudzveidība, tāpēc pašreiz ir jāvelta lieli finanšu resursi to dabiskās vides atjaunošanai, tostarp ES Ūdens pamatdirektīvas īstenošanas ietvaros.

4.9.4. Daudzas putnu sugas, kas ir iekļautas Putnu direktīvas I pielikumā un tādēļ Eiropas Savienībā ir aizsargātas, Balkānu kandidātvalstīs tiek nesaudzīgi iznīcinātas; putnu medības arī daudzās dalībvalstīs ir izplatīta un neatrisināta problēma. Putnu, tostarp karošknābju, dzērviu, mazo jūrskraukļu un baltaču, medīšana mazina šo sugu vairošanās iespējas Eiropas Savienībā.

4.10. **Finansējums**

4.10.1. Vēl viena problēma, kas ir aplūkota gan starpposma novērtējumā, gan Padomes secinājumos, ir *Natura 2000* tīkla finansējums. Komisijas 2004. gada paziņojumā⁽¹⁹⁾ tika aplūkots tīkla finansējums, kā arī a) nepieciešamo līdzekļu apmērs un b) tas, no kādiem resursiem šie līdzekļi tiks iegūti. Tolaik kā aplēstā summa tika minēts 6,1 miljards EUR gadā; tika nolemts neizveidot atsevišķu budžeta pozīciju un atbilstoši nepaplašināt programmu *LIFE*, bet gan izmantot galvenokārt KLP 2. pīlāru un citus ES fondus.

4.10.2. EESK toreiz pauda bažas par šīs summas apmēru un uzskatīja, ka “ir noteikti nepieciešams pēc iespējas ātrāk iesniegt precīzākus izmaksu aprēķinus. Tai, piemēram, ir šaubas, ka jaunajām dalībvalstīm norādītā summa 0,3 miljardu euro apjomā (ES (15): 5,8 miljardi euro) būs pietiekama”⁽²⁰⁾.

4.10.3. Šajā jautājumā joprojām nekas nav mainījies, un joprojām tiek apspriesta tā pati summa. Atbildīgās dalībvalstis un Komisija līdz šim vēl nav ieviesušas nekādu skaidrību.

⁽¹⁹⁾ COM(2004) 431 final.

⁽²⁰⁾ OV C 221, 8.9.2005., 108. lpp., 3.10.1. punkts.

4.10.4. Torej EESK norādīja uz risku, ka *Natura 2000* pasākumu finansēšana saskaņā ar 2. pīlāru var radīt konkurenci citiem lauku attīstības pasākumiem⁽²¹⁾. Tas ir apstiprinājies divējādi: pirmkārt, 2. pīlāra maksājumi 2007.–2013. gada finanšu periodā samazinājās par 30 % salīdzinājumā ar iepriekšējo finanšu periodu, un, otrkārt, Eiropas Revīzijas palāta un Vides padome pareizi konstatēja, ka “dalībvalstis ne vienmēr zināja, ka Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) ir iespējams instruments bioloģiskās daudzveidības veicināšanai, kamēr netika pietiekami izmantots tā potenciāls *Natura 2000* finansēšanā”⁽²²⁾.

4.10.5. Tādēļ Komisijai⁽²³⁾ bija jāatzīst: lai gan Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) joprojām ir nozīmīgākais Kopienas finansējuma avots *Natura 2000* tīklam un bioloģiskajai daudzveidībai Eiropas Savienībā, bet “tiek segti tikai 20 % no kopējā finansējuma, kas vajadzīgs, lai pārvaldītu aizsargājamās teritorijas, tostarp *Natura 2000* tīklu Eiropā”.

4.10.6. Tādēļ ir steidzami jānosaka precīzas finansiālās vajadzības Eiropas dabas aizsardzības direktīvu īstenošanai un jānodrošina nepieciešamie līdzekļi atsevišķā budžeta pozīcijā (piemēram, paplašinātā programmas *LIFE* budžetā).

4.11. *Līdzdalība un iesaistīšanās*

4.11.1. Trūkumi ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas, it īpaši *Natura 2000*, īstenošanā daļēji ir saistīti ar to, ka nav bijusi pietiekami iesaistīta attiecīgo aizsargājamo teritoriju pilsoniskā sabiedrība un nav nodrošināta tās pietiekama līdzdalība. Aizsargājamo teritoriju izraudzīšanās pirmām kārtām būtu uzskatāma par administratīvu aktu, kas jāveic, pilnībā ievērojot tiesiskuma principus. Tomēr apsaimniekošanas plānu izstrādē un īstenošanā vajadzētu aktīvi iesaistīt zemes īpašniekus un zemes lietotājus, dabas aizsardzības organizācijas un vietējās pašvaldības. Daudzos gadījumos tas nav noticis, un šis faktors bieži ir radījis neuzticēšanos ES bioloģiskās daudzveidības politikai un izraisījis noraidošu attieksmi pret to.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽²¹⁾ OV C 221, 8.9.2005., 108. lpp., 3.14.1. un 3.14.2. punkts.

⁽²²⁾ Vides padome, 2015. gada 16. decembris.

⁽²³⁾ COM(2010) 548 final, 13. lpp.

PIELIKUMS

Turpmāk minētie grozījumi ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīti debatēs.

4.7.4. punkts – grozīt šādi:

Tagad, piemēram, pākšaugu vai ienesīgo kultūru audzēšana ir noteikta kā "ekoloģiski nozīmīga". Lai arī dažādu iemeslu dēļ principā ir atzinīgi vērtējama tādu teritoriju paplašināšana, kurās var audzēt pākšaugus vai ienesīgas kultūras, principā ir vērtējama atzinīgi, šie pasākumi nedos būtisku ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā cita starpā dod dzīvības veicināšana augsnē ar pākšaugu un guminbaktēriju (Rhizobium) simbiozi. Turklāt krasā pretrunā ar lauksaimniecības politikas ekoloģizāciju ir fakts, ka ekoloģiski nozīmīgajās platībās saskaņā ar Eiropas stingrajiem licencēšanas un lietošanas noteikumiem ir daļēji atļauta pesticīdu augu aizsardzības līdzekļu izmantošana, tādējādi ļaujot veicināt proteīnaugu audzēšanu Eiropā; pesticīdi neveicina bioloģisko daudzveidību, bet gan to samazina.

Pamatojums

Pasākums tiek īstenots tikai otro gadu. Par bioloģisko daudzveidību vēl nav pieejamas izsmeltošas analīzes. Augu aizsardzības līdzekļu mērķtiecīga izmantošana dažos gadījumos var būt lietderīga, piemēram, lai konkurences ziņā vājus kultūraugus agrīnā stadijā pasargātu pret nezālēm. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1307/2013 46. pantu Eiropas Komisijai līdz 2017. gada martam ir jāiesniedz novērtējuma ziņojums par ekoloģiski nozīmīgu platību ierīkošanu.

Balsošanas rezultāti

Par 69

Pret 96

Atturas 26

4.7.4. punkts – grozīt šādi:

Tagad, piemēram, pākšaugu vai ienesīgo kultūru audzēšana ir noteikta kā "ekoloģiski nozīmīga". Lai arī dažādu iemeslu dēļ principā ir atzinīgi vērtējama tādu teritoriju paplašināšana, kurās var audzēt pākšaugus vai ienesīgas kultūras, šie pasākumi nedos būtisku ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā. Turklāt krasā pretrunā ar lauksaimniecības politikas ekoloģizāciju ir fakts, ka ekoloģiski nozīmīgajās platībās ir daļēji atļauta pesticīdu izmantošana: pesticīdi neveicina bioloģisko daudzveidību, bet gan to samazina. No otras puses, pastāv liels Eiropas Savienībā audzētu proteīnaugu deficīts, un vispārējs pākšaugu pesticīdu aizliegums šo deficītu palielinātu vēl vairāk.

Pamatojums

Tiks sniegts mutiski.

Balsošanas rezultāti

Par 80

Pret 105

Atturas 11

1.5. punkts – svītrot:

EESK aicina nodrošināt saskaņotību starp visām politikas jomām, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šajā sakarā EESK sagaida, ka ekoloģiski nozīmīgo platību starpposma novērtējums un iespējams KLP starpposma novērtējums tiks izmantots, lai KLP turpmāk mērķtiecīgāk veicinātu bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu. ~~EESK uzskata: lai to panāktu, pašreiz ir nepieciešamas izmaiņas ekoloģiski nozīmīgo platību apmērā un kvalitātē.~~

Pamatojums

Ar 2015. gadu ieviestā zaļināšana (*greening*) notiek tikai otro gadu. Tāpēc vēl nav pieejamas izsmeļošas analīzes, kas šajā jautājumā ļautu izdarīt nopietnus secinājumus. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1307/2013 46. pantu Eiropas Komisijai līdz 2017. gada martam ir jāiesniedz novērtējuma ziņojums par ekoloģiski nozīmīgu platību ierīkošanu. Pēc tam, pamatojoties uz minētās novērtēšanas rezultātiem, būs jāveic atbilstīgi pasākumi.

Balsošanas rezultāti

Par 57

Pret 120

Atturas 11

1.5. punkts – grozīt šādi:

EESK aicina nodrošināt saskaņotību starp visām politikas jomām, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šajā sakarā EESK sagaida, ka ekoloģiski nozīmīgo platību starpposma novērtējums un iespējams KLP starpposma novērtējums tiks izmantots, lai KLP turpmāk mērķtiecīgāk veicinātu bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu. EESK uzskata: lai to panāktu, pašreiz ir nepieciešamas izmaiņas ekoloģiski nozīmīgo platību apmērā un kvalitātē un arī jānodrošina, ka tās var labāk iekļaut mūsdienu lauksaimniecības metodēs.

Pamatojums

Tiks sniegts mutiski.

Balsošanas rezultāti

Par 75

Pret 118

Atturas 9
